

Greenspan, Bernanke ve Serdengeçti...

Biol EFE

Başlıktaki üç ismin ortak özelliği hepsinin Merkez Bankası Başkanı olması...

Greenspan ABD Merkez Bankası'na 18,5 yıl başkanlık yaptıktan sonra, 31 Ocak 2006 tarihinde emekli oldu.

Başkan Bush Greenspan'ın yerine Prof. Dr. Ben Bernanke'yi atadı.

Bundan sonra; dünya finans çevrelerinin gözü ve kulağı Bernanke'nin ağzından çıkacak sözlerde olacak.

Ülkemizde ise Şubat 2001 krizinin hemen ardından, 14 Mart 2001 tarihinde Gazi Erçel'in yerine, Süreyya Serdengeçti atandı.

Beş yılın dolmasına 1,5 aydan az süre kalmış olmasına karşın, Hükümetin Serdengeçti'ye "tamam" mı, yoksa "devam" mı diyeceği henüz belli değil.

İşte bu çerçevede; ABD'de Greenspan dönemi nasıl geçti, Bernanke'yi ne gibi sorunlar bekliyor bunları tartışacağız ve küresel ekonomi açısından ABD Merkez Bankası'nın konumunu değerlendireceğiz.

Daha sonra, kendi Merkez Bankamıza dönüp, Hükümetin Merkez Bankası başkanı konusundaki tavrını anlamaya çalışarak; Serdengeçti'li veya Serdengeçti'siz senaryoların ekonomik istikrar programının başarısı açısından bir değerlendirmesini yapacağız.

İlk defa Ronald Reagan tarafından 1987 yılında Merkez Bankası Başkanı olarak atanan Alan Greenspan; George Bush, Bill Clinton ve ardından dördüncü beş yıl için George W. Bush tarafından atandı.

Greenspan döneminde uygulanan ekonomi politikalarının başarılı olup olmadığı konusunda farklı görüşler var.

Kimilerine göre; Greenspan kendi döneminde ortaya çıkan ekonomik krizleri başarıyla yönetti.

ABD ekonomisini; 1987'de Borsa'nın çöküşü, Körfez Savaşı, Asya Finansal Krizi, 11 Eylül terör saldırıları gibi ekonomik şoklardan başarıyla çıkararak "Efsane Yönetici" lakabını aldı.

1996 yılında “Borsadaki patlamaya karşı dikkat” şeklindeki meşhur açıklamasını yaptığında gösterge niteliğindeki Dow Jones endeksi 6400 puan iken, şimdi 10800’ü aşmış durumda.

Greenspan, son yıllardaki yüksek petrol fiyatlarına rağmen, 1970’lerdekine benzer bir enflasyon krizinin yaşanmasını önledi.

Tablo 1: ABD Merkez Bankası [Federal Reserv] Başkanları (1914-2006)

Başkanlar	Görev Süresi	
	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi
Charles S. Hamlin	10.08.1914	09.08.1916
W.P.G. Harding	10.08.1916	09.08.1922
Daniel R. Crissinger	01.05.1923	15.09.1927
Roy A. Young	04.10.1927	31.08.1930
Eugene Meyer	16.09.1930	10.05.1933
Eugene R. Black	19.05.1933	15.08.1934
Marriner S. Eccles	15.11.1934	31.01.1948 ¹
Thomas B. McCabe	15.04.1948	31.03.1951
Wm. McC. Martin, Jr	02.04.1951	31.01.1970
Arthur F. Burns	01.02.1970	31.01.1978
G. William Miller	08.03.1978	06.08.1979
Paul A. Volcker	06.08.1979	11.08.1987
Alan Greenspan	11.08.1987 ²	31.01.2006
Ben S. Bernanke	31.01.2006	Görevi Devam Ediyor...

Notlar: 1. 03 Şubat 1948’den 15 Nisan 1948’e kadar olan geçiş döneminde başkan olarak görev yapmıştır.

2. 03 Mart 1996’dan 20 Haziran 1996’ya kadar olan geçiş döneminde başkan olarak görev yapmıştır.

Kaynak: Federal Reserv Bank, <http://www.federalreserve.gov> , 02.01.2006

Enflasyon beklentilerini düşük tuttu ve bankanın ekonomik büyümeye destek vermesine imkân sağladı.

Kimilerine göre ise ABD ekonomisi şu anda aldatıcı bir refah içinde.

Halk gelirden fazla harcıyor, sonuç olarak da bütçe ve cari işlemler açığı olarak adlandırılan ikiz açıklar olağanüstü düzeylere çıkıyor.

Böylece, halk, şirketler ve devlet “istikbalden yiyor”.

Uzmanlar “bunu sonsuza kadar sürdürmenin mümkün olmadığını” söylüyor.

Greenspan dönemiyle ilgili daha çok şey söylenebilir ama şurası bir gerçek ki 4 defa aynı göreve atanması en azından ABD başkanlarının Greenspan'dan oldukça memnun olduğunu gösteriyor.

Dünyanın lokomotifi durumundaki ABD ekonomisinin bazı üstünlükleri var:

- ❖ Tüm ülkelerin rezerv para olarak tuttuğu bir para birimi olan Dolara sahip bulunuyor.
- ❖ Yüksek teknoloji kullanarak katma değeri yüksek ürünler üretiyor.
- ❖ Ekonomik güçle desteklenen siyasi ve askeri gücü ile dünyanın jandarmalığını yapıyor.

İşte bu özellikler nedeniyle; Amerikalılar kendilerine ve ülkelerine fazla güveniyor ve gelirinden fazla harcıyor.

Başta Asya ülkeleri olmak üzere yüksek tasarruf düzeyine sahip ülkelerin fonları da ABD ekonomisini destekliyor.

89 yaşında emekli olan Greenspan, İngiliz Maliye Bakanlığı için Danışmanlık görevine başladı bile.

Şimdi sıra daha önce Beyaz Saray Ekonomik Danışmanlar Konseyi Başkanlığını yürüten, 53 yaşındaki Prof. Ben Bernanke'de.

Bernanke'nin avantajı; FED'in hem ABD'de hem de dünyada bugüne kadar kazanmış olduğu prestij ve güven.

Bernanke aslında 2002 yılından bu yana FED'te Yönetim Kurulu Üyesi yapıyor.

Greenspan'ın sahip olduğu özel sektör tecrübesine sahip olmasa da, para politikası ve kamu görevlerinde

oldukça deneyimli.

Greenspan ile görüşleri benzerlik taşısa da; para politikasında enflasyon hedeflemesinin başarılı olacağına; sayısal bir enflasyon hedefinin veya belirli bir bant aralığı belirlemenin beklentilerin yönlendirilmesi açısından yararlı olacağına inanıyor.

Bernanke'yi bekleyen en önemli sorunların başında; birkaç yıl önce düşük faiz oranları nedeniyle patlayan konut fiyatları oluşturuyor.

Bernanke de Greenspan gibi Merkez Bankası'nın "aktif balonları"na müdahale etmesinin oldukça zor olduğunu söylüyor.

ABD'nin yıllık 700 milyar \$ düzeyindeki dış ticaret açığı çözülmesi gereken başka bir sorun.

Pek çok iktisatçı ya doların devalüe olması yada uzun vadede diğer ülkelerin para birimlerinin devalüe edilmesi gerektiğini savunuyor.

Bu anlamda; ABD Hükümeti Çin'e parasının değerini düşürmesi konusunda baskı yapıyor. Ancak, ucuz mallarıyla dünya piyasalarını sarsan Çin'in bu baskıya boyun eğip eğmeyeceğini zaman gösterecek.

Dünya finans çevrelerini ve elbette ülkemizi ilgilendiren hususların başında ise ABD Merkez Bankası'nın faiz artırımına ne kadar daha devam edeceği.

Bazı iktisatçılar; Bernanke'nin belki de kendine olan güveni ve cesaretini göstermek için Mart'taki FOMC toplantısında faizleri 25 baz puan daha artırdığını ancak faiz artırımlarının sonuna geldiğine işaret ediliyor.

Tablo 2: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Başkanları (1931-2006)

Genel Müdür/Başkan*	Görev Süresi	
	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi
Selahattin ÇAM	09.06.1931	21.03.1938
Kemal Zaim SUNEL	23.03.1938	15.03.1949
Mehmet Sadi BEKTER	04.04.1949	01.10.1950
Osman Nuri GÖVER	27.04.1951	28.05.1953
Mustafa Nail GİDEL	22.07.1953	16.06.1960
Memduh AYTÜR	21.07.1960	16.11.1960
İbrahim Münir MOSTAR	25.11.1960	30.09.1962
Ziyaettin KAYLA	12.07.1963	22.02.1966
Mehmet Nail TALU	23.02.1966	11.12.1971
Memduh GÜPGÜROĞLU	15.12.1971	09.01.1975
C. Tayyar SADIKLAR	12.07.1976	19.09.1978
İsmail Hakkı AYDINOĞLU	26.10.1978	10.01.1981
Osman ŞIKLAR	13.01.1981	04.01.1984
Yavuz CANEVİ	06.01.1984	11.11.1986
Rüştü SARAÇOĞLU	30.07.1987	02.08.1993
N. Bülent GÜLTEKİN	09.09.1993	30.01.1994
Ş. Yaman TÖRÜNER	14.02.1994	01.11.1995
Gazi ERÇEL	18.04.1996	01.03.2001
N. Süreyya SERDENGEÇTİ	14.03.2001	Görevi Devam Ediyor...

*Not: 1211 Sayılı Kanuna Göre Banka Genel Müdürü Banka Başkanı (Guvernör) unvanı almıştır. Uygulama 26.01.1970 tarihinden itibaren başlamıştır.

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Eylül 2005.

Şimdi gelelim bizim Merkez Bankası Başkanı Süreyya Serdengeçti'ye.

Serdengeçti 1952 doğumlu ve ODTÜ mezunu.

ABD'de de yüksek lisansını yapmış; 1980 yılında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının Dış Borç Erteleme Bölümünde göreve başlamış.

Merkez Bankası'nın çeşitli bölümlerinde görev alan Serdengeçti; Şubat 2001 krizinin akabinde Ecevit Hükümeti tarafından Merkez Bankası başkanı olarak atandı.

Merkez Bankası'nın kuruluşundan bu yana görev alan 19. Başkan.

Ekonominin dibe vurduğu bir dönemde; görevi Gazi Erçel'den devralan Süreyya Serdengeçti'nin görev süresi 13 Mart'ta doluyor.

Serdengeçti döneminde; enflasyon düştü, kur değerlendirildi ve ekonomik büyüme ivme kazandı.

3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra Koalisyon Hükümetinin yerine, bir partinin tek başına iktidara gelmesi ve AB hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen yapısal reformlar sayesinde Merkez Bankası'nın fiyat istikrarını sağlama konusundaki etkinliği daha da arttı.

Faizler adım adım düşerken, borsa tavan yaptı.

İthalatın freni koparken, ihracatta artış hızı azalarak da olsa devam etti.

Ancak, IMF ile eşgüdümlü olarak gerçekleştirilen Ekonomik İstikrar Programı'nın;

- ❖ İç talebi oldukça daraltması,
- ❖ Türk Lirası'nın ihracatçıları "İMDAT" dedirtecek kadar değer kazanması ve
- ❖ AK Parti kurmaylarının bile bundan rahatsız olması

Serdengeçti'nin 13 Mart 2006 tarihinde dolan görev süresinin bir dönem daha uzatılmasını zora sokuyor.

Piyasalar Serdengeçti'nin görevde kalması halinde faiz indirmeyeceği kanaatinde.

Buna göre iki adet senaryo var.

Birisi Merkez Bankası'nın yılın ilk aylarında kısa vadeli faizleri sabit tutacağı, daha sonra kademeli olarak bir indirime gideceği varsayımıyla; yılsonu enflasyonunun yüzde 4,7 ila yüzde 6,3 bandında gerçekleşeceği ve ortalamanın yüzde 5,5 olacağı.

Yani bu oran yüzde 5'lik hedefin üstünde.

İkinci senaryoda ise Merkez Bankası bütün yıl boyunca faizleri değiştirmiyor.

Bu senaryoda; enflasyon yüzde 4,2 ile yüzde 5,8 aralığında gerçekleşiyor ve ortalaması da yüzde 5.

Şimdi Serdengeçti'ye “teşekkür ederiz” denirse, bundan sonra Merkez Bankası başkanlığına kimin getirileceği merak ediliyor.

Eğer politik yakınlık dikkate alınarak birisi atanırsa; Hükümete uyum sağlama kaygısı ağır basabilir ve “güven” oluşturmak da zor olabilir.

Ancak, Merkez Bankası Başkanlığı'na piyasaların ve ekonominin nabzını tutabilecek bir kişi getirilirse, Merkez Bankası'nın açıkladığı rakamlara ve politika önerilerine itibar o derece fazla olabilecektir.

ABD'de çok fazla tartışma yaşanmadan; Merkez Bankası başkanlığına Greenspan veda etti, Bernanke başladı.

Ülkemizde ise Serdengeçti'nin göreve devam edip etmeyeceği; eğer devam etmeyecekse yerine kimin geçeceği konusundaki karar bir yıl sonra genel seçimlere hazırlanma zorunluluğu olan Erdoğan Hükümeti için hiç de kolay bir karar olmayacak.

Kaynaklar:

- ◆ BBC News, “Fed ups US interest rate 4,5%”, 01.02.2006
- ◆ The Region, “Interview with B. Bernanke”, <http://www.whitehouse.gov/cea/bbernankebio.html>, Haziran 2004.
- ◆ Dünya Gazetesi, “Greenspan Veda Ediyor”, Dış Haberler Servisi, 31.01.2006
- ◆ Economist, “Danger Time for America”, 14.01.2006
- ◆ Erdal Sağlam, “Hesaplar Kimin Başkan Olacağına göre yapılacak”, Referans Gazetesi.
- ◆ Erdoğan Alkin, “Ekonomi Tepeden Yönetilir mi?”, Dünya Gazetesi, 01.01.2006.
- ◆ Federal Reserv Bank, “Alan Greenspan”, <http://www.federalreserve.gov> , 29.09.2005.
- ◆ Steve Schifferes, “Challenges ahead for US economy”, BBC News, www.bbc.co.uk , 01.02.2006
- ◆ Steve Schifferes, “Profile: Ben Bernanke”, BBC News, www.bbc.co.uk , 01.02.2006
- ◆ TCMB, “Para Politikası Raporu 2006/I”, www.tcmb.gov.tr, 02.01.2006